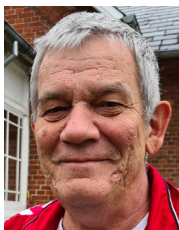

Roadtrip til Balkan: Historie, sport og korruption på tæt hold

På en tur til Sarajevo, oplever vi byens historiske steder og mærker sporene fra borgerkrigen. Fra livlige gader til tankevækkende museer får vi et indblik i en by, der lever med både sine ar og håb for fremtiden

TEKST OG FOTO: HENRIK KØHLER
redaktion@
midtjyllandsavis.dk

Vores Austrian-fly afgår fra Hamborg om morgenen. Vi har overvejet at overnatte bag i stationaren et sted i nærheden, men gammelfar på 69 når dog frem til, at det bliver et billigt hotel ved lufthavnen.

Sent om aftenen finder vi frem til det hemmelige gratis sted, hvor vi plejer at sætte bilen. Det er bælgmørkt, og da vi går ud af beboelsesområdet, møder vi en godt én meter høj p-automat ved fortovskanten. Mystisk. Det viser sig dog, at det blot er en el-ladestander. Nu kan vi rejse med ro i sindet.

Følgende morgen afsted med kurs mod Sarajevo i Bosnien. Taxamafiaen ved lufthavnen er alle blevet enige om, at det koster 160 kroner for den korte tur ind til centrum. Vi fortsætter videre ud i p-området, hvor vi kontaktes af en noget sindsforvirret tyrkisk mand, der vil køre for os for 20 euro. Det er nogenlunde det samme, men vi er trætte, og der er ingen decideret lufthavnsbus. Efter en rum tid har manden hentet bilen, og det går over stok og sten - altså virkelig som var vi deltagere i et rally. Han overhaler i flæng i højresving og når akkurat på plads før modkørende biler og kører konstant op bag i de forankørende med 15 centimeters afstand. Han ændrer

kursen flere gange undervejs for at finde mindre trafikerede veje og taler konstant i telefon imens. Vi tænker udelukkende på, at det kun kan gå for langsomt med at komme ud af hans bil.

Efter 20 hårrejsende minutter er vi endelig fremme og møder Emira, der ejer lejligheden, og som tog mig med på nogle udflugter i området for treethalvt år siden. I et supermarked forsyner vi os med tre forskellige kefir-produkter, gedeost og det mest nødvendige. Ingen øl eller lokal rødvin. Vi er i muslimsk territorium. Alkohol findes skam, men langt fra i alle butikker.

Tusindvis af ofre for borgerkrigen

På dag to besøger vi det meget lille Muzej, der omhandler mordet på Franz Ferdinand - skuddet som startede Første Verdenskrig. Det ligger lige, hvor begivenheden fandt sted og er hurtigt overstået. Vi fortsætter ned ad gågaden til det Osmanniske kvarter til Pigeon Square - duepladsen, hvor turister tager billeder med selfiestænger (de findes skam endnu) og med hundredvis af duer blafrende om ørerne. Selv her midt i oktober er her mange turister, men også mange lokale, der spiser nationalretten Cevapcici (grillede pølser af hakket kød), drikker bosnisk kaffe og ryger på vandpiber.

Lidt længere fremme på en skråning ligger en stor gravplads med tusindvis af muslimske ofre for borgerkrigen i

1992 - 95. Langt den overvejende del er unge mænd på 18-25 år. På den modsatte bred af Miljackafloden, der løber gennem byen, kan man tage kabelbanen op til den olympiske bobslædebane. Sarajevo var OL-værter i 1984, hvilket man er meget stolte af. Et eksemplar af en gammel kabine er udstillet. Den er ca. halvt så stor som en gammel Fiat 500. Cementbanen er stort set i fin stand og overmalet med farverig graffiti. Vi ser en 1984-video fra stedet på telefonen for at komme i den rette stemning.

Fodbold uden lyd

Om aftenen går vi ned på den store sportsbar »Celtic« for at se VM-kvalifikationskampen mellem Bosnien og Cypern. Der er ganske vist en skærm på væggen, som viser holdene, der synger nationalmelodierne, men uden lyd. I stedet kører noget frygteligt højt rockmusik, og absolut ingen følger med. Bartenderen kan oplyse, at det fortsætter uden lyd og med musik, når kampen går i gang. Af sted på ny for at finde et sted, hvor de ser bold. De følgende 20 minutter ser vi flere steder med en skærm i lokalet, der kører, men uden at nogen tager notits. Hvad sker der lige? Bosnien ligger på en delt førsteplads i sin gruppe! Vi ender på en stor bar, der har et tv kørende i et hjørne allerbagerst. Musikken her er også ret høj, men der er en enkelt person, der følger kampen, en gammel mand. Bosnien fører 1 - 0. Lidt efter taber den cypriotiske målmand bolden og får den fumlet over målstregen til 2 - 0. Manden og jeg griner sammen, og han giver mig et venskabeligt klap på skulderen - et klap der nærmest redder en virkelig mærkværdig fodboldaften.

Som det er de fleste bekendt, hærgede

der en borgerkrig i dette land i tre år. Enkelte huse mangler at blive genopført, men der er mest de mange skudhuller i husfacaderne, der falder i øjnene. Man er lidt i tvivl om hvorvidt det er mangel på vedligeholdelse, eller man har bevarer skaderne til skræk og advarsel for kommende generationer.

På Museum of National History fylder borgerkrigen en del, men også Anden Verdenskrig og tiden derefter. Genocide-museet har effekter og mange rørende personlige beretninger fra den serbiske belejring af byen. På skærme kører der film, der er virkelig tunge at komme igennem. For eksempel en sekvens hvor en granat har dræbt og såret folk, der ligger på gaden og forbløder - enkelte uden lemmer. De steder er i dag markeret med en »rød eksplosion« malet på fortovet - en Sarajevo rose. 18.888 dræbte og 50.000 sårede var resultatet af belejringen.

Tæt herved ligger Tito Bar. Ude foran baren ses en stor pansret togvogn og en militær Willi jeep. Inde er der næsten ingen grænser for de relikvier og plakater, der findes fra Jugoslavien-perioden. I en stor udestue er der rygeafdeling med en røgkoncentration, så man kan skære det ud i blokke. Bosnien er et rygeland. Så er det sagt.

Edin Hajder, der er formand for DK-Bosnien-Hercegovina venskabsforeningen, har sat mit ønske om at møde nogle unge på sønnens alder på foreningens facebookside. Det har resulteret, i at vi skal møde Faris på en superhyggelig café »Ministry of Cej« lige om lidt. Han har læst kommunikation på RUC og er nu i praktik på ambassaden her. Faris forældre kom til asylcentre i Danmark under borgerkrigen henholdsvis 14 og

Vrbanja-broen blev i 1996 omdøbt til Suada og Olga broen. De to kvinder var de første to døds ofre for snigskytter. Bemærk bygningen i baggrunden, der er fuldstændig arret af skudhuller.

Kæmpestort ruinkompleks fra minedriften i byen Vares. På skiltet - der er fra Tito-perioden - for enden af trappen står: »Arbejd forsigtigt. Brug beskyttelsesmidler. Kom hjem sund og rask«.

19 år gamle, nærmere betegnet til Lol-land.

Om Sarajevo vinter- OL siger han, at alle kan huske, hvad de lavede de dage: De var nemlig ude at skovle sne. Der var næsten ingen sne, og så faldt der heldigvis en meter et par dage, før konkurrencerne begyndte.

Hvorfor så ingen fodbold spørger vi. Faris mener, at landet er det andetmest korrupte i Europa og med alle dets politiske og religiøse retninger, kan det være, at man har svært ved at identificere sig med landsholdet. Ved tidligere lejligheder har der dog været god opbakning til det.

En gave til lægen: Foran i køen

Apropos korruption så har han for nylig haft en gave med til en læge, så han kom foran i køen. Det er fuldstændig normalt, og det er desværre dem der mangler det mindst, der modtager mest af den slags. Han føler sig lidt splittet ved at være dansker, mens familien er fra Bosnien. Han kunne dog ikke tænke sig at flytte permanent herved. Rigtig mange sidder hårdt i det. Minimumslønnen er omkring 1000 Mark (4000 kr.) og en lejlighed kan koste 5000 kr./mdr.

Til slut anbefaler han, at vi besøger det lokale bryghus »Sarajevska« hvor der er musik om fredagen. På Sarajevska er alle borde reserveret, men vi bliver allernådigst lukket ind og får lov til at nyde en øl ved den 12-15 meter lange bar. Her er tykke kobberør og stilfuldt træmøblement. Tjenerne er klædt i hvide skjorter og sorte bukser. Lokalet er imponerende stort i to etager og med plads til formentlig over 200 spisende gæster.

Sønnen er lidt groggy den følgende dag. De tre romaer, der har lejet nabo-lejligheden, råber til hinanden, og en har sunget højt i en time efter midnat. Emira der ejer lejlighederne, henter os på vores sidste dag i hovedstaden. Hun har ikke

meget godt at sige om serberne, men er oprigtigt imponeret over deres evne til at protestere, (som det er tilfældet lige nu) når noget er urimeligt. Hun mener, at siden kommunismens fald, hvor staten sørgede for at alle havde job og bolig, og en del arbejde blev udført gennem frivillighed, og til dagens rendyrkede kapitalisme, så har folk svært ved at udvise ansvarlighed og tage initiativ.

Emira tager os en tur med til den rustikke mineby Vares godt 50 km nord for hovedstaden. Jern- og kulminen er for længst lukket, og de omfattende industribygninger i stærkt forfald. Den slags er der altid noget fascinerende over. Her kunne vi godt have brugt en time eller to. Gad vide hvad folk lever af her? Mange er formentlig pensionister. Vi standser ved en landsbykirke fra 1519, der ligger klemmt inde mellem hovedgaden og etageejendomme og begynder med at eftersøge præsten. Det lykkes. Nøglen til den tunge trædør er på størrelse med en grydeske. På vej ud af det lille kirkerum kommer en bryllupskaravane på 10-12 biler kørende med hornene i bund. Lørdag er bryllupsdag. Midt i larmen fra dem slutter første del af fire fra vores Balkan-rejse.

BALKAN-REJSE

Tre af mine fem børn har jeg slæbt med på dannelsesrejse til Latinamerika i en måned, når de fyldte otte år. De to sidste kom med til Nordportugal og Rumænien.

Jeg har også rejst med børnene på tomandshånd, når de var voksne. I den seneste udgave har min 18-årige søn Marius og jeg været i Bosnien-Hercegovina og Montenegro i 13 dage. Den rejse er der blevet fire artikler ud af. Denne artikel er den første.

Tusindvis af duer på Pigeon Square (duepladsen) i det osmanniske kvarter. Turister lader sig fotografere med duer på hovedet og skuldrene (og duelort) på dette sted.

Pigegarde i Sarajevo. Da jeg gør ansats til at kontakte dem, sukker sønnen og går nogle skridt i forvejen. Det tager dem forrygende 5-10 sekunder at stille op i den positur, som det fremgår af billedet.

Faris er i praktik på den danske ambassade. Han giver os et godt indblik i bosnisk kultur og traditioner. Hans forældre kom til Danmark som teenagere under borgerkrigen.